

SPÓR MIĘDZY CESARSTWEM A PAPIESTWEM O INWESTYTURĘ

Inwestytura – ceremonia przekazania lenna wasalowi przez seniora po złożeniu przezeń hołdu lennego.

Symonia – sprzedaż stanowisk kościelnych.

Nikolaizm – nie przestrzeganie zasad celibatu.

1. Geneza konfliktu

- Koronacja Ottona I (962) na cesarza Świętego Cesarstwa Rzymskiego wywyższyła króla Niemiec spośród innych władców chrześcijańskich.
- 962 – edykt Ottona I – wszyscy dostojnicy duchowni w Rzeszy (np. biskupi) byli zobowiązani do składania hołdu lennego cesarzowi (władcy świeckiemu). Jako senior cesarz żądał bezwzględnego posłuszeństwa od swoich wasali i decydował o obsadzaniu stanowisk kościelnych. Otton I miał wpływ na wybór papieża, który musiał mu złożyć przysięgę lojalności.
- W X. wieku upadł autorytet papieża. W Kościele szerzyła się symonia i nikolaizm. Kościół potrzebował reformy wewnętrznej. Zapoczątkowana ona została w kongregacji w Cluny (ruch cluniacki). Dzięki reformo wzrósł autorytet papieża i Kościoła w XI w. Jednym z warunków reformy było uniezależnienie dostojników kościelnych od władzy świeckiej.
- Za rządów Henryka III przewaga władzy świeckiej osiągnęła apogeum. Cesarz wyznaczał papieży spośród duchownych niemieckich, którzy podporządkowali się jego planom politycznym – jego rządy określa się mianem cesaropapizmu.
- Warunkiem reform w Kościele było wyzwolenie papieża spod nadzoru władzy świeckiej – cesarstwa

2. Walka między cesarstwem a papieżem w XI w.

- a) walka rozpoczęła się już w pierwszej połowie XI w. Wówczas papież Mikołaj II wydał dekret o wyborze papieża przez kardynałów (1059), a książe Robert Guiscard złożył papieżowi hołd lenny z posiadłości włoskich Normanów, co umocniło pozycję papieża na Płw. Apenińskim.
- b) papież Aleksander II za panowania cesarza Henryka IV zażądał uznania zwierzchności lennej papieża nad Hiszpanią powołując się na nadania Karola Wielkiego.
- c) **papież Grzegorz VII (1073 – 1085) ogłosił w 1075 r. *Dictatus papae*** – dekret, w którym określony został stosunek papieża do władzy świeckiej.

Papież:

- dysponuje insygniami cesarskimi
- może detronizować cesarzy
- ma prawo zmieniać dekrety władców świeckich nikt jednak nie może zmieniać dekretów papieskich
- może zwalniać poddanych z przysięgi wierności wobec władcy w przypadku gdyby był on niegodny
- nie może być sądzony

Dekret oraz postanowienia synodu rzymskiego z tego samego roku rozpoczęły otwarty spór między papieżem, oraz królem Niemiec Henrykiem IV. (W 1075 r. synod rzymski potępił symonię, nikolaizm i inwestyturę świecką – prawo powoływania dostojników duchownych przez władze świeckie).

W 1076 r. synod biskupów niemieckich w Wormacji, na żądanie Henryka IV, wypowiedział posłuszeństwo papieżowi i nie uznał jego dekretów. W odpowiedzi papież Grzegorz VII obłożył Henryka IV klątwą i zwolnił jego poddanych z przysięgi wierności, co doprowadziło do wypowiedzenia mu posłuszeństwa.

W 1077 r. **Henryk IV w Canossie ukorzył się przed papieżem**, który zniósł klątwę, co pozwoliło mu na opanowanie sytuacji w Rzeszy (wojna domowa 1077-1080). W 1080 r. Henryk IV ogłosił detronizację papieża i powołał na Stolicę Apostolską podporządkowanego mu biskupa. W 1084 r. koronował się na cesarza w Rzymie.

d) za panowania **cesarza Henryka V (1106-1125)** pozycja Kościoła ponownie uległa umocnieniu.

W 1111 r. Henryk V oświadczył, że zrezygnuje z praw do inwestytury urzędników duchownych, jeżeli Rzym zrezygnuje z otrzymywania lenn (majątków ziemskich) z rąk monarchy. Ostatecznie doszło do **porozumienia między cesarzem Henrykiem V , a papieżem Kalikstem II:**

1122 – konkordat w Wormacji :

- cesarz zrezygnował z inwestytury urzędników duchownych (biskupów i opatów). Miały ich wybierać kapituły katedralne w porozumieniu z cesarzem,
- cesarz zachował prawo nadawania lenna, wybranym przez duchownych dostojnikom
- cesarz nie będzie miał wpływu na wybór papieża – będą dokonywać go kardynałowie rzymscy podczas konklawe

Konkordat nie zakończył ostatecznie sporu.

e) **Cesarz Fryderyk I Barbarossa (1152 – 1190)** był zwolennikiem podporządkowania władzy papieskiej cesarzowi. po śmierci Hadriana IV wywarł presję na część kardynałów. Doszło do schizmy i wyboru dwóch papieży:

- zwolennicy cesarza wybrali Wiktora IV, później antypapieżem został Paschalis III
- pozostali kardynałowie wybrali Aleksandra III

Wybuchła wojna. Miasta lombardzkie zawiązały ligę (Liga Lombardzka) skierowaną przeciwko Fryderykowi I. Cesarz pięciokrotnie wyprawiał się do Włoch. Dopiero po zwycięstwie Ligi Lombardzkiej pod Legnano (1176) doszło do kompromisu z papieżem (1177). Fryderyk I Barbarossa uznał prawa Aleksandra III do tronu papieskiego.

f) **Papież Innocenty III (1198 – 1216) dążył do rekuperacji** czyli odzyskania wszystkich uprawnień papieża, które utraciło na rzecz cesarstwa.

Założenia doktryny Innocentego III:

- papież jako zwierzchnik Kościoła i spadkobierca św. Piotra, ma władzę nad całą wspólnotą chrześcijańską
- chrześcijanie winni podlegać jurysdykcji papieskiej, gdyż Pismo Święte jest zbiorem praw
- papież będąc Namiestnikiem Chrystusowym na ziemi stoi ponad zwykłymi śmiertelnikami
- cesarz powinien wypełniać Boże cele na ziemi – proponował rozdział władzy świeckiej od duchownej

Za pontyfikatu Innocentego III papieżstwo stanęło u szczytu potęgi; jego pontyfikat określa się mianem papocezaryzmu:

- ❖ synod laterański (1215) umocnił władzę papieża w Kościele:
 - utworzono kurię rzymską,
 - podporządkowano papieżowi zakony,
 - wybór dostojników kościelnych wymagał zatwierdzenia przez papieża
- ❖ podporządkowano władzę świecką papieżowi:
 - Aragonia i Anglia stały się lennami papieskimi
 - władcy Serbii i Bułgarii uzyskali korony z Rzymu
 - Fryderyk II Barbarossa uzyskał koronę niemiecką dzięki poparciu jakiego mu udzielił papież Innocenty III => papież miał bezpośredni wpływ na elekcję króla Niemiec.